

Міністерство освіти і науки України

Кіцманський коледж

Подільського державного аграрно-технічного університету

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова відбіркової комісії

Ю.М. Філіпчук

«27» квітня 2018 рік

ПРОГРАМА

співбесіди з конкурсного предмета «Історія України»
для вступників на основі повної загальної середньої освіти

Розглянуто і схвалено

на засіданні циклової комісії

гуманітарних та

суспільно-політичних дисциплін

Протокол №9 від 27 квітня 2018 р

Голова циклової комісії О.О. Пасічник

2018 рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма співбесіди з конкурсного предмета «Історія України» розроблено з урахуванням чинних програм з історії України для учнів 10-11 класів (Навчальної програми зі змінами, затвердженими наказами Міністерства від 29.05.0215 № 585) та на основі програми зовнішнього незалежного оцінювання з історії України (затвердженої наказом МОН України від 01.10.2014 року №1121) для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» на основі повної загальної середньої освіти. Відповідно до правил прийому Кіцманського коледжу Подільського ДАТУ право на зарахування за результатами співбесіди мають:

особи, визнані інвалідами війни відповідно до пунктів 10-14 статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;

особи, яким Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» надане право на прийом без екзаменів до державних закладів вищої освіти за результатами співбесіди;

особи з інвалідністю, які неспроможні відвідувати заклад освіти (за рекомендацією органів охорони здоров'я та соціального захисту населення).

Програма складається із пояснювальної записки, змісту дисципліни орієнтованих питань із співбесіди, критерій оцінювання, рекомендованої основної та допоміжної літератури. Результати співбесіди оцінюються за 12-бальною шкалою.

Метою співбесіди з історії України є оцінювання рівня сформованості історичної компетентності абітурієнтів.

Завдання співбесіди орієнтовані на перевірку наступних знань і умінь учнів:

- називати історичні дати, хронологічні межі, періоди найважливіших подій і процесів, місця подій, обставини, учасників, пам'ятки культури;
- визначати хронологічні межі соціально-економічних і політичних подій, їх послідовність та синхронність, встановлювати відповідність між явищами, процесами, подіями та періодами;
- локалізувати історико-географічні об'єкти та історичні факти (події, явища, процеси) на карті;
- описувати хід, зовнішні ознаки подій, пам'ятки культури різних епох;
- характеризувати (визначати істотні характерні риси, складові, етапи, віхи) подій, явищ і процесів минулого, діяльність видатних історичних постатей;
- встановлювати відповідність між одиночними фактами і типовими загальними явищами, групувати (класифікувати) факти за вказаною ознакою;
- розпізнавати найвидатніші культурні пам'ятки, описувати їх, визначати

архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, розкривати їхнє значення в українській культурній спадщині;

- визначати найважливіші зміни, що відбувалися в житті людства, значення найважливіших подій в історії України;

- встановлювати причини та наслідки подій і явищ, оцінювати їх значення; – давати визначення історичних понять й термінів, пояснювати їх і доречно вживати;

- встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, аналізувати зміст фрагмента історичного документа та пояснювати основні ідеї, які він висвітлює.

Програмі співбесіди надано вигляду таблиці, яка складається з двох колонок. У першій колонці викладено зміст історичного матеріалу, у якому виокремлено факти, дати, персоналії, поняття та терміни. У другій колонці програми вказані предметні вміння і навички, у яких конкретизуються загальні уміння, перелічені вище.

1. ВСТУП. СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян.</p> <p>Дати: IV - середина III тис. до н.е. - розселення племен трипільської культури на території України; V - VII ст. - Велике розселення слов'ян.</p> <p>Поняття та терміни: «історичні джерела», «археологічна культура», «палеоліт», «мезоліт», «неоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «колонізація».</p>	<p>Позначати на картосхемі місця основних стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Кірк-Коба, Кирилівка, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів і сарматів, місце розташування античних міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес), напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів.</p> <p>Характеризувати суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської культури, кіммерійців, скіфів, давніх слов'ян.</p> <p>Визначати риси неолітичної революції, причини та наслідки занепаду Великої Скіфії, особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму, наслідки та</p>

2. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗКВІТ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Розселення східнослов'янських племінних союзів. Утворення Київської Русі. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. Спорудження Десятинної церкви та Софійського собору.</p> <p>Дати: 882 р. – об'єднання північних (Славія) та південних руських (Куявія) земель Олегом; 988 р. – запровадження християнства як державної релігії;</p>	<p>Позначати на картосхемі території розселення східнослов'янських племінних союзів у VIII–IX ст., шлях «із варягів у греки», територіальні межі Київської Русі за Олега та Ярослава Мудрого.</p> <p>Характеризувати внутрішню та зовнішню політику Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого.</p> <p>Визначати значення та наслідки внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності князів доби, передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії.</p>

<p>1019–1054 рр. – князювання Ярослава Мудрого в Києві. Персоналії: Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий. Поняття та терміни: «племінний союз», «князь», «язичництво», «християнство».</p>	
---	--

3. КИЇВСЬКА РУСЬ ЗА ЧАСІВ РОЗДРОБЛЕНОСТІ. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Правління Ярославичів (Ізяслав, Святослав, Всеволод). Боротьба за київський стіл між Ярославичами. Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава Великого в Києві. Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князювання Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича. Дати: 1097 р. – Любецький з'їзд князів; 1187 р. – перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах; 1199 р. – утворення Галицько-Волинської держави; 1238–1264 рр. – правління Данила Романовича; 1240 р. – захоплення Києва монголами; Персоналії: Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, Роман Мстиславович, Данило Романович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав. Поняття та терміни: «політична роздробленість».</p>	<p>Позначати на картосхемі Київське, Чернігівське, Переяславське князівства за доби роздробленості; Галицько-Волинську державу за правління Данила Романовича; напрямки походів монголів на південно-західні руські землі. Характеризувати розвиток Київського, Чернігівського, Переяславського князівств, Галицько-Волинської держави, внутрішню та зовнішню політику Володимира Мономаха, його сина Мстислава, Данила Романовича, Юрія I Львовича, залежність українських князівств від Золотої Орди, наслідки золотоординського панування. Визначати значення та наслідки Любецького з'їзду князів, причини та сутність політичної роздробленості Київської Русі, особливості процесу формування та значення утворення Галицько-Волинської держави</p>

4. ПОЛІТИЧНИЙ УСТРІЙ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ І КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК КИЇВСЬКОЇ РУСІ ТА ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ІХ – XIV СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської Русі та Галицько-Волинської держави. Поширення писемності. Розвиток культури та освіти Київської Русі та Галицько-Волинської держави.</p>	<p>Характеризувати політичний і соціальний устрій Київської Русі та Галицько-Волинської держави, становище представників різних соціальних станів, розвиток господарства та торгівлі, здобутки в галузі писемності, освіти, літератури, архітектури та образотворчого мистецтва.</p>

<p>Дати: 1056–1057 рр. – створення Остромирового Євангелія; 1113 р. – укладення «Повісті минулих літ»; 1187 р. – створення «Слова о полку Ігоревім».</p> <p>Персоналії: літописець Нестор, митрополит Іларіон, іконописець Алімпій.</p> <p>Поняття та терміни: «вотчинне землеволодіння», «бояри», «смерди», «ікони», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра», «билини», «літопис».</p>	<p>Визначати значення Київської Русі та Галицько-Волинської держави в історії українського народу та в загальноєвропейській історії</p>
--	--

5. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ТА ІНШИХ ДЕРЖАВ (У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIV – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVI СТ.)

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу інших держав. Кревська унія. «Велике князівство Руське». Остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя. Розвиток культури та освіти.</p> <p>Дати: 1362 р. – битва на р. Сині Води; 1385 р. – укладення Кревської унії; 1449 р. – утворення Кримського ханства; 1471 р. – остаточна ліквідація Київського князівства; 1489 р. – перша згадка про українських козаків у писемних джерелах;</p> <p>Персоналії: Хаджі-Гірей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич.</p> <p>Поняття та терміни: «шляхта», «магдебурзьке право», «магістрат», «цехи», «Дике поле», «панщина», «дума»</p>	<p>Позначати на картосхемі територіальні межі держав, у складі яких перебували етнічні українські землі; територію Кримського ханства.</p> <p>Характеризувати політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського та інших держав до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище суспільних станів, здобутки в галузі освіти та культури, архітектури.</p> <p>Визначати особливості суспільно-політичного життя українських земель у складі Великого князівства Литовського, причини та наслідки Кревської унії, причини виникнення українського козацтва.</p>

6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVI СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
--------------	--

<p>Факти: Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 90-х рр. XVI ст. Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти.</p> <p>Дати: 1556–1561 р. – створення Пересопницького Євангелія; 1556 р. – заснування князем Д. Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої відомої Січі; 1569 р. – Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої; 1596 р. – Берестейська церковна унія. Утворення греко-католицької церкви.</p> <p>Персоналії: Василь-Костянтин Острозький, Дмитро Вишневецький, Герасим Смотрицький, Іван Федоров.</p> <p>Поняття та терміни: «українська шляхта», «українське козацтво», «реєстрове козацтво», «повстання», «Запорозька Січ», «старшина», «клейноди», «греко-католицька церква», «братство».</p>	<p>Позначити на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії, польські воєводства на українських землях та їхні центри, терени Запоризької Січі, напрямки козацьких походів.</p> <p>Характеризувати соціальну структуру українського суспільства, становище різних верств населення українського суспільства XVI ст., суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі освіти та науки; військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність видатних діячів періоду, православних братств.</p> <p>Визначати причини та наслідки Люблінської унії, перших козацьких повстань, значення братського руху.</p>
--	--

7. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Зміни в соціально-економічному житті. Розвиток міст. Вплив Берестейської унії на розвиток церковного життя в Україні. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва в Хотинській війні. Козацькі повстання 1620–1630-х рр.</p> <p>Дати: 1621 р. – Хотинська битва; 1625 р. – Куруківська угода; 1632 р. – утворення Києво-Могилянського колегіуму; 1637–1638 рр. – повстання під проводом Павла Павлюка, Якова Острянина, Дмитра Гуні.</p> <p>Персоналії:</p>	<p>Позначати на картосхемі українські землі, що входили до складу різних держав у зазначений період; воєводства Речі Посполитої на українських землях.</p> <p>Характеризувати соціально-економічне та політичне становище на українських землях, становище православної та греко-католицької церков.</p> <p>Визначати наслідки та значення «доби героїчних походів козацтва» перших десятиліть XVII ст., козацьких повстань 20–30-х рр.</p>

Могила, Іпатій Потій, Йов Борецький. Поняття та терміни: «покозачення».	
--	--

8. НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ СЕРЕДИНИ XVII СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави – Війська Запорозького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького.</p> <p>Дати: 1648 р. – Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви; 1649 р. – Зборівська битва. Укладення Зборівського договору; 1651 р. – Берестецька битва. Укладення Білоцерківського договору; 1652 р. – Батозька битва; 1654 р. – укладення українсько-московського договору.</p> <p>Персоналії: Б. Хмельницький, І. Богун.</p> <p>Поняття та терміни: «Національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина».</p>	<p>Позначати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, місця основних подій війни.</p> <p>Характеризувати відносини Війська Запорозького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько-московського договору 1654 р.</p> <p>Визначати причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи.</p> <p>Порівнювати, наслідки й значення найважливіших битв Національно-визвольної війни.</p>

9. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ 60 – у 80-ті рр. XVII СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Гетьманування І. Виговського. Ухвалення Гадяцького договору (1658). Московсько-українська війна. Гетьманування Ю. Хмельницького. Поділ Гетьманщини. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Чигиринські походи турецько-татарського війська. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України.</p> <p>Дати: 1659 р. – Конотопська битва;</p>	<p>Позначати на картосхемі території, підвладні гетьманам Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Османської імперії, Польщі.</p> <p>Характеризувати зовнішню та внутрішню політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя.</p> <p>Визначати причини та наслідки московсько-української війни 1658-1659 рр.; Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що</p>

<p>перемир'я; 1681 р. – Бахчисарайський мирний договір. 1686 р. – «Вічний мир». Персоналії: І. Виговський, П. Тетеря, П. Дорошенко, І. Брюховецький, І. Сірко, Ю. Хмельницький, Д. Многогрішний, І. Самойлович. Поняття та терміни: «Руїна».</p>	<p>земель. Порівнювати адміністративно-політичний устрій Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини</p>
---	--

10. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVIII СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Гетьманування І. Мазепи, І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. «Правління Гетьманського уряду» 1734 р. Розвиток культури та освіти. Дати: 1708–1709 рр. – повстання гетьмана І. Мазепи; 1709 р. – Полтавська битва; 1710 р. – ухвалення Конституції Пилипа Орлика; 1734 р. – заснування Нової (Підпільненської) Січі. Персоналії: І. Мазепа, І. Скоропадський, П. Полуботок, Д. Апостол, П. Орлик, Ф. Прокопович. Поняття та терміни: «Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «козацьке бароко», «козацькі літописи».</p>	<p>Позначати на картосхемі українські землі, що входили до складу різних держав у зазначений період; території, підвладні гетьманам Лівобережної України. Характеризувати внутрішню та зовнішню політику гетьманів у зазначений період, діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст основних положень Конституції Пилипа Орлика; перебіг подій національно-визвольної акції гетьмана І. Мазепи. Визначати причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни; наслідки Полтавської битви для українських земель.</p>

11. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Гетьманування К. Розумовського. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої. Розвиток культури, науки, освіти. Дати:</p>	<p>Позначати на картосхемі українські землі, що входили до складу різних держав у зазначений період; територіальні зміни, що відбулися на українських землях в наслідок поділів Речі Посполитої. Характеризувати основні напрями політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, територіально-адміністративного устрою та господарського життя Нової (Підпільненської) Січі. Визначати причини та наслідки гайдамацького та опришківського рухів,</p>

<p>1764 р. – остаточна ліквідація гетьманства; 1768 р. – Коліївщина; 1775 р. – остаточна ліквідація царським урядом Запорозької Січі; 1783 р. – царський указ про закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України. Персоналії: К. Розумовський, П. Калнишевський, Г. Сковорода, М. Березовський, І. Григорович-Барський. Поняття та терміни: «автономія», «Нова (Підпільненська) Січ», «паланка», «Задунайська Січ», «Коліївщина», «зимівник».</p>	<p>скасування гетьманства та ліквідації Запорозької Січі, наслідки ліквідації Запорозької Січі та Гетьманщини, поділ Речі Посполитої, приєднання земель Правобережної України та Криму до Росії; значення Запорозької Січі й Гетьманщини в історії України</p>
--	--

12. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Включення українських земель до складу Російської імперії, Адміністративно-територіальний поділ українських. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. Розвиток національного руху. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Повстання під проводом У. Кармалюка. Дати: 1798 р. – вихід друком «Енеїди» І. Котляревського; грудень 1825 – січень 1826 рр. – повстання Чернігівського полку; 1830–1831 рр. – Польське повстання; 1846–1847 рр. – діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Персоналії: І. Котляревський, М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко. Поняття та терміни: «промисловий переворот», «нація», «національне відродження», «національна ідея», «масонство», «декабристи»</p>	<p>Позначати на картосхемі українські губернії у складі Російської імперії. Характеризувати політику Російської імперії щодо України, початок національного відродження, форми соціального протесту українського населення, поширення на Україну російського та польського суспільних рухів, програмні засади, документи та діяльність Кирило-Мефодіївського братства, економічний розвиток і соціальні відносини. Визначати причини та значення антикріпосницького руху в українських землях у складі Російської імперії, діяльності Кирило-Мефодіївського братства</p>

13. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії,</p>	<p>Позначати на картосхемі українські землі у складі Австрійської імперії. Описувати перебіг національного руху в</p>

<p>адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель, реформи Марії Терезії та Йосифа II та українські землі, діяльність «Руської трійці».</p> <p>Діяльність Головної руської ради (ГРР).</p> <p>Дати: 1816 рр. – створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священників; 1833–1837 рр. – діяльність «Руської трійці»; 1848 р. – скасування панщини в Галичині.</p> <p>Персоналії: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький, Л. Кобилиця, І. Могильницький.</p> <p>Поняття та терміни: «революція», «Весна народів»</p>	<p>Галичині під час революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії.</p> <p>Характеризувати політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки. Реформи Марії Терезії та Йосифа II. Початок національного відродження, форми соціального протесту населення.</p> <p>Визначати наслідки та пояснювати, у чому значення подій 1848–1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських землях</p>
---	---

14. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ КІНЦЯ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Національне відродження. Відкриття університетів. Зміни в освіті. Поява «Історії русів». Розвиток літератури, мистецтва.</p> <p>Дати: 1805 р. – відкриття університету в Харкові; 1834 р. – відкриття університету в Києві.</p> <p>Персоналії: П. Гулак-Артемівський, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Максимович, М. Остроградський, В. Каразін.</p>	<p>Характеризувати основні явища і процеси розвитку культури цього періоду, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців.</p> <p>Визначати умови та особливості розвитку культури кінця XVIII – першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст.</p>

15. Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Реформи 60-70-х рр. XIX ст. і процеси модернізації в Україні. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадського руху. Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства».</p> <p>Дати: 1863 рр. – Валусьський циркуляр; 1876 р. – Емський указ;</p> <p>Персоналії: В. Антонович, М. Драгоманов, Б. Грінченко, П. Чубинський.</p> <p>Поняття та терміни: «земства», «громадівський рух», «Братство тарасівців».</p>	<p>Характеризувати основний зміст реформ 1860 – 1870-х рр., особливості проведення реформ на українських землях, зміни в соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації, національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національна політика Росії, основні погляди та напрямки діяльності громадівців.</p> <p>Визначати наслідки промислового перевороту, здобутки національного руху на українських землях у складі Російської імперії.</p>

16. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ (АВСТРО-УГОРСЬКОЇ) ІМПЕРІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Розвиток кооперативного руху, трудова еміграція. Політизація національного руху та утворення перших політичних партій: Русько-української радикальної партії (РУРП), Української Національно-демократичної партії (УНДП), Української соціал-демократичної партії (УСДП). Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта».</p> <p>Дати: 1868 р. – створення у Львові товариства «Просвіта»; 1873 р. – створення у Львові Літературного товариства ім. Т. Шевченка (від 1892 р. – Наукового товариства ім. Т. Шевченка); 1890 р. – створення Русько-української радикальної партії (РУРП); 1899 – створення Української Національно-демократичної партії (УНДП).</p> <p>Персоналії: І. Франко, Ю. Бачинський, М. Павлик, Є. Левицький, М. Грушевський.</p> <p>Поняття та терміни: «трудова міграція», «партія», «українофіли», «москвофіли», «народовці», «нова ера»</p>	<p>Характеризувати особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині ХІХ ст., зміни в соціальному складі населення, основні течії суспільно-політичного руху (москвофіли та народовці); діяльність «Просвіти» та Наукового товариства ім. Т. Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині.</p> <p>Визначати причини та наслідки трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху; особливості українського національного руху, напрями діяльності та здобутки провідних діячів західноукраїнських земель у національному русі другої половини ХІХ ст.</p>

17. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Піднесення української культури. Освіта. Розвиток науки. Розвиток літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники. Церковне життя.</p> <p>Дати: 1865 р. – відкриття Новоросійського університету;</p> <p>Персоналії: С. Васильківський, С. Гулак-Артемівський, Д. Заболотний, М. Заньковецька, І. Мечников, А. Кримський, Леся Українка,</p>	<p>Характеризувати основні культурні явища, процеси другої половини ХІХ – початку ХХ ст., розвиток літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їхній вплив на розвиток культури.</p> <p>Визначати умови розвитку культури в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців</p>

<p>І. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, М. Пимоненко, М. Садовський, Д. Яворницький, М. Терещенко, Б. Ханенко.</p> <p>Поняття та терміни: «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм»</p>	<p>І. Франко, М. Лисенко, М. Леонтович, С. Крушельницька,</p>
---	---

18. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Становлення й консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905–1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні в 1907 – 1914 рр. Діяльність «Просвіти» у Наддніпрянській Україні. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну.</p> <p>Дати: 1900 р. – утворення РУП, першої політичної партії Наддніпрянської України;</p> <p>Персоналії: Є. Чикаленко, М. Міхновський, С. Петлюра, С. Єфремов.</p> <p>Поняття та терміни: «монополія», «економічна криза».</p>	<p>Характеризувати особливості економічного та соціального розвитку Наддніпрянської України (процес монополізації, розвиток сільського господарства, процес утворення українських політичних партій, розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі), національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905 – 1907 рр., діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах Росії, проведення Столипінської аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні. Визначати основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку українських земель у складі Російської імперії на початку ХХ ст., причини та наслідки посилення національного гніту в 1907 – 1914 рр., напрями діяльності й здобутки діячів національного руху на українських землях у складі Російської імперії</p>

19. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив Української греко-католицької церкви (УГКЦ) на піднесення національної свідомості населення західноукраїнських земель. Боротьба політичних партій західноукраїнських земель за реформу виборчої системи.</p> <p>Персоналії:</p>	<p>Характеризувати економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність західноукраїнського політичного руху на початку ХХ ст., національних і спортивно-фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт».</p> <p>Визначати причини активізації західноукраїнського політичного руху на початку ХХ ст., роль А. Шептицького в</p>

А. Шептицький, К. Трильовський, А. Волошин.	піднесенні національного життя на західноукраїнських землях. Результати боротьби національного руху Західної України на початку ХХ ст.
---	--

20. УКРАЇНА В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та західноукраїнських земель щодо війни. Перебіг воєнних дій на території України. Діяльність австрійської та російської адміністрацій у Галичині. Бойовий шлях Українських січових стрільців.</p> <p>Дати: серпень 1914 р. – утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців, створення Союзу визволення України.</p> <p>Персоналії: К. Левицький, Д. Дорошенко, О. Бобринський.</p> <p>Поняття та терміни: «Світова війна», «Союз визволення України», «Головна українська рада», «Галицько-Буковинське генерал-губернаторство».</p>	<p>Позначати на картосхемі військові події на території України в 1914 – 1916 роках.</p> <p>Характеризувати територіально-політичні плани та наміри ворогуючих держав щодо українських земель, еволюцію позицій українських політичних сил щодо війни, соціально-економічне та суспільно-політичне становище населення впродовж війни, динаміку змін в свідомості різних соціальних верств українського суспільства.</p> <p>Визначати соціально-економічні та політичні наслідки війни для українського суспільства</p>

21. УКРАЇНЬСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Революційні події в Україні у 1917 - на початку 1918 р. Еволюція поглядів політичних сил України щодо самовизначення українців (Універсали Центральної Ради). Політика Української Центральної Ради в умовах загострення конфлікту з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення Української Народної Республіки. Війна радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР</p> <p>Дати: Березень 1917 р. – утворення Української Центральної Ради; Квітень 1917 р. - Всеукраїнський</p>	<p>Позначати на картосхемі Українську Народну Республіку, держави, що межували з УНР, напрямки наступу більшовиків під час першої війни УНР з радянською Росією, місця найбільших боїв. Характеризувати процес утворення та еволюції Української Центральної Ради, діяльність українських партій, політичних діячів в історії періоду, «регіональні радянські республіки», процес «українізації» частин російської армії, основні положення I, II, III та IV Універсалів УЦР, особливості соціально-економічного становища, настрої населення за часів революції, взаємовідносини УЦР із Тимчасовим урядом, перебіг та результати боротьби за владу в Києві в жовтні - листопаді 1917 р., перебіг першої війни радянської Росії з УНР.</p>

<p>Червень 1917 р. – Перший Універсал Центральної Ради; Липень 1917 р. – Другий Універсал Центральної Ради, збройний виступ самостійників; Листопад 1917 р. – Третій Універсал Центральної Ради, проголошення УНР; Січень 1918 р. – Четвертий Універсал Центральної Ради, проголошення незалежності УНР.</p> <p>Персоналії: М. Грушевський, С. Єфремов, В. Антонов-Овсієнко, Ю. Коцюбинський.</p> <p>Поняття та терміни: «автономізація», «самостійники», «Універсали УЦР», «Генеральний секретаріат», «Народний секретаріат», «українізація армії», «регіональні республіки».</p>	<p>Визначати причини Української революції, її характер, місце різних політичних сил у подіях періоду; причини прийняття Універсалів УЦР, їх історичне значення, місце і роль Всеукраїнських з'їздів рад у Києві та Харкові; Ультиматуму Раднаркому в політиці більшовиків щодо усунення УЦР; причини та наслідки першої війни радянської Росії з УНР, здобутки і прорахунки УЦР у державотворчому процесі.</p>
--	--

22. УКРАЇНА В БОРОТЬБІ ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Брестський мир між УНР та державами Четверного союзу, Військова конвенція УНР з Німеччиною та Австро-Угорщиною. Прийняття Конституції УНР. Гетьманський переворот і утворення Української Держави. Утворення ЗУНР. Прихід до влади Директорії. Акт злуки УНР та ЗУНР. Окупація військами Антанти півдня України. Денікінський режим в Україні. «Київська катастрофа». Більшовицький режим в Україні. Друга радянсько-українська війна. Прийняття Конституції УСРР 1919 р. «Чортківська офензива». Перший «Зимовий похід» армії УНР. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Утворення Галицької СРР. Другий «Зимовий похід» Армії УНР.</p> <p>Дати: січень (лютий) 1918 р. - Брестський мир між УНР та державами Четверного союзу; 29 квітня 1918 р. – державний переворот і прихід до влади П. Скоропадського; 14 листопада 1918 р. - утворення Директорії; листопад 1918 р. - проголошення ЗУНР; 22 січня 1919 р. - Акт злуки; Грудень 1919 - травень 1920 – перший</p>	<p>Позначати на картосхемі хід воєнних дій на території України в 1918 – 1921 рр. Характеризувати внутрішню та зовнішню політику урядів гетьмана П. Скоропадського, Директорії, ЗУНР, УСРР, зміст Варшавської угоди між УНР та Польщею, Ризького мирного договору, культурне життя в Україні в 1918-1921рр.</p> <p>Визначати причини гетьманського перевороту та падіння режиму гетьмана П. Скоропадського; особливості внутрішньої та зовнішньої ситуації в УНР часів Директорії; причини та наслідки українсько-польської війни та підписання С. Петлюрою Варшавського договору; причини поразки національно-визвольних змагань (національно-демократичної революції в Україні), історичне значення відновлення української державності на східно- та західноукраїнських землях та об'єднання українських держав (Акт злуки).</p>

<p>Квітень 1920 р. – Варшавська Угода; Березень 1921 р. – Ризький мир; Листопад 1921 р. – Другий «Зимовий похід» військ УНР.</p> <p>Персоналії: П.Скоропадський, К.Левицький, Д. Вітовський, Є. Петрушевич, С.Петлюра, В. Винниченко, Х. Раковський, Н. Махно, Ю. Тютюнник.</p> <p>Поняття та терміни: «Директорія», «Українська Галицька армія», УСРР, «воєнний комунізм».</p>	
--	--

23. УКРАЇНЬКА СРР В УМОВАХ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Входження УСРР до складу СРСР. Голод у південних губерніях УСРР. неп в УСРР. Відбудова народного господарства. Політика «коренізації» в УСРР (українізація). Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Українське національне відродження 20-х рр. Боротьба з націонал-комунізмом.</p> <p>Дати: 1922 р. - входження УСРР до складу СРСР; 1921 - 1923 рр. - голод в Україні; 1923 р. -початок політики «українізації»; 1925 р. -завершення відбудови промисловості, курс на індустріалізацію.</p> <p>Персоналії: Л. Каганович, О. Шумський, М.Скрипник, М. Волобуєв, М. Хвильовий (Фітільов), Г. Юра, Л. Курбас, М. Бойчук, О. Довженко.</p> <p>Поняття та терміни: «індустріалізація», «українізація», «автокефальна церква».</p>	<p>Позначати на картосхемі зміни у адміністративно-територіальному устрої УСРР у 1921 - 1928 рр.</p> <p>Характеризувати неп та її складові, процес стабілізації економічного і соціального життя в Україні, політику більшовиків щодо релігії та церкви в Україні, політику «українізації» та її наслідки, особливості розвитку української культури в цей період.</p> <p>Визначити причини та наслідки «українізації», її вплив на українську культуру й ментальність населення УСРР, вступу УСРР в СРСР; причини та особливості впровадження непу в Україні. Порівнювати політику «воєнного комунізму» та нову економічну політику (неп) в УСРР.</p>

24. РАДЯНЬКА МОДЕРНІЗАЦІЯ УКРАЇНИ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Радянська модернізація в Україні. Суспільно-політичне, соціально-економічне, культурне та релігійне життя. Масові репресії. Ідеологізація суспільного життя, культ особи. Згортання українізації.</p> <p>Дати: 1928-1938 рр. – період радянської модернізації в Україні; 1928 р. – судовий процес у «Шахтинській</p>	<p>Позначати на картосхемі основні індустріальні об'єкти, побудовані за часів модернізації.</p> <p>Характеризувати сутність і наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації в Україні; взаємозв'язок між різними складовими політики сталінського режиму (індустріалізація, колективізація); зміни в соціальній структурі населення, особливості</p>

<p>справі»; 1929 р. – рік «великого перелому», початок суцільної колективізації; 1930 р. – судовий процес у справі «Спілки визволення України» (СВУ); 1932–1933 рр. – Голодомор в Україні; 1934 р. – перенесення столиці УСРР з Харкова до Києва; Персоналії: Й. Сталін, П. Постишев, С. Косіор, М. Скрипник, О. Стаханов, Поняття та терміни: «форсована індустріалізація», «стаханівський рух», «колективізація», «розкуркулення», «закон про п'ять колосків», «Голодомор», «розстріляне відродження».</p>	<p>культурного життя періоду. Визначати причини та наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації, зв'язки між радянською модернізацією та зміною соціальної структури українського радянського суспільства, масовими репресіями в Україні; причини та наслідки Голодомору 1932–1933 рр. Порівнювати політику непу та економічну політику 1930-х років.</p>
--	--

25. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ (1921–1939 РР.)

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Економіка українських земель. Різні течії в суспільно-політичному русі, радикалізація політичного життя в 1930-х роках. Дати: 1929 р. - утворення ОУН; 1930 р. - польська «пацифікація» у Східній Галичині; 15 березня 1939 р. - проголошення незалежності Карпатської України. Персоналії: Є. Коновалець, Д. Донцов, С. Бандера, А. Мельник, В. Липинський, А. Волошин. Поняття та терміни: «осадництво», «пацифікація», «русифікація», «русинство», «українофільство».</p>	<p>Позначати на карті території, що входили до складу Польщі, Румунії, Чехословаччини. Характеризувати вплив міжнародної ситуації 1920-1930-х рр. на становище західноукраїнських земель, політику урядів Польщі, Румунії, Чехословаччини в українських землях, стан економіки, життя населення, освіти та культури, різні течії національного руху, діяльність політичних партій західноукраїнських земель у 1930-х роках. Визначати міжнародні чинники розподілу українських земель між іншими державами на початку 1920-х рр. та їх наслідки для населення, причини та наслідки діяльності політичних сил у західноукраїнських землях у цей період.</p>

26. УКРАЇНА ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Початок Другої світової війни. Включення Західної України, Бессарабії та Північної Буковини до складу УРСР. Початок Великої Вітчизняної війни. Встановлення нацистського окупаційного режиму. Розгортання радянського партизанського</p>	<p>Позначати на карті українські землі, приєднані до УРСР в результаті реалізації радянсько-німецьких договорів 1939 р.; місця, пов'язані з початком та завершенням визволення України від німецьких загарбників, битв і військових операцій, окупаційні зони, на які була</p>

руху. Діяльність ОУН. Утворення УПА. Визволення України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Перемога у Великій Вітчизняній війні.

Дати:

23 серпня 1939 р. – радянсько-німецький пакт про ненапад (пакт Молотова-Ріббентропа);
 1 вересня 1939 р. – початок Другої світової війни;
 17 вересня 1939 р. – вступ Червоної армії на територію західної України;
 листопад 1939 р. – Східну Галичину і Волинь включено до складу УРСР;
 2 серпня 1940 р. – Південну і Північну Бессарабію та Північну Буковину включено до складу УРСР;
 22 червня 1941 р. – початок Великої Вітчизняної війни;
 30 червня 1941 р. - проголошення Акта відновлення Української Держави;
 грудень 1942 р. – початок звільнення України;
 6 листопада 1943 р. - визволення Києва;
 січень – лютий 1944 р. – Корсунь-Шевченківська наступальна операція;
 вересень – жовтень 1944 р. – Карпатсько-Ужгородська наступальна операція;
 28 жовтня 1944 р. – визволення всієї території України;
 9 травня 1945 р. – завершення Великої Вітчизняної війни, День Перемоги.

Персоналії:

С. Тимошенко, М. Кирпонос, С. Ковпак, О. Федоров, О. Сабуров, А. Мельник, С. Бандера, Р.Шухевич, О. Довженко, О. Теліга.

Поняття та терміни:

«план «Ост», «новий порядок», «Голокост», «колабораціонізм», «рух Опору», «депортація», «радянізація».

Україна, території поширення та активних дій різних течій руху Опору.

Характеризувати суть гітлерівського плану «Ост», нацистський «новий порядок» в Україні, діяльність радянських партизан та українського визвольного руху.

Визначати наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для українських земель; політики радянізації новоприєднаних до УРСР територій, причини поразок Червоної армії у 1941 р., основні результати та наслідки війни для України й українського народу, внесок українського народу в перемогу над Німеччиною та її союзниками.

Описувати

мобілізаційні заходи, процес окупації України, перебіг найважливіших військових подій 1941-1945 рр., Депортацію кримських татар та інших народів Криму.

27. ПОВОЄННА ВІДБУДОВА ТА РОЗВИТОК УКРАЇНИ В 1945 – ПОЧАТКУ 1950-Х РОКІВ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Зовнішньополітична діяльність УРСР. Адміністративно-територіальні зміни. Відбудова промисловості. Голод в Україні 1946–1947 рр. Радянізація західних областей України. Боротьба ОУН та УПА. Розгортання ідеологічних</p>	<p>Позначати на карті зміни в адміністративно-територіальному устрої України. Характеризувати зовнішньополітичну діяльність УРСР у повоєнні роки та політику влади щодо економічного, соціально-політичного, релігійного, культурного та повсякденного життя населення, хід операції</p>

<p>Дати: квітень 1945 р. – Україна стає співзасновницею Організації Об'єднаних Націй (ООН); березень 1946 р. – «саморозпуск» Української греко-католицької церкви (УГКЦ); 1946–1947 рр. – голод в Україні; квітень–липень 1947 р. – проведення польською владою операції «Вісла»; Персоналії: Д. Мануїльський, О. Гончар, Й. Сліпий. Поняття та терміни: «операція «Вісла», «ждановщина», «космополітизм», «лисенківщина»</p>	<p>«Вісла», процеси радянзації західних областей України. Визначати причини та наслідки проведення операції «Вісла», розгортання ідеологічних кампаній, голоду в Україні, «саморозпуску» УГКЦ.</p>
---	--

28. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ

Зміст	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
<p>Факти: Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950–1960-х рр.: припинення масових репресій, реабілітація. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Зміни в промисловості та сільському господарстві, соціальній сфері. Реформування управління економікою. Виникнення руху «шістдесятників», дисидентського руху наприкінці 1950 – на початку 1960-х рр. Дати: лютий 1954 р. – входження Кримської області до складу УРСР; 1956 р. – XX з'їзд КПРС; 1959 р. – утворення Української робітничо-селянської спілки. Персоналії: І. Світличний, А. Горська, І. Дзюба, Л. Костенко, Л. Лук'яненко, Є. Сверстюк, В. Симоненко. Поняття та терміни: «лібералізація», «політична реабілітація», «відлига», «раднаргоспи», «шістдесятники», «дисидентство».</p>	<p>Позначати на карті зміни в адміністративно-територіальному устрої України. Характеризувати сутність процесу лібералізації, реформи управління економікою в середині 1950–1960-х рр., здобутки та особливості розвитку культури, сутність опозиційного руху. Визначати наслідки процесу лібералізації, економічних реформ для українського суспільства, причини та наслідки входження Кримської області до складу УРСР, причини виникнення та значення опозиційного руху</p>

29. УКРАЇНА В ПЕРІОД ЗАГОСТРЕННЯ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ

Зміст	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
<p>Факти: Політико-ідеологічна криза радянського</p>	<p>Характеризувати зміни в політичному керівництві УРСР на початку</p>

<p>ладу в Україні (середина 1960 – початок 1980-х рр.). Кадрові зміни в політичному керівництві УРСР. Конституція УРСР 1978 р. Спроби економічних реформ у другій половині 1960-х рр. Тенденції розвитку соціальної сфери. Культура та духовне життя. Русифікація. Опозиційний рух.</p> <p>Дати: 1965 р. – реформи в сільському господарстві та промисловості («косигінська реформа»); 1972 р. – зміна політичного керівництва УРСР, В. Щербицький; 1976 р. – утворення Української Гельсінської групи.</p> <p>Персоналії: В. Марченко, С. Параджанов, В. Романюк, М. Руденко, В. Стус, В. Чорновіл, П. Шелест, В. Щербицький.</p> <p>Поняття та терміни: «застій», «урбанізація», «номенклатура», «дефіцит», «русифікація», «самвидав», «правозахисник».</p>	<p>ключові положення Конституції УРСР 1978 р., стан промисловості та сільського господарства, основні вимоги та напрями опозиційного руху 1960 – 1970-х рр., явища у сфері культури, політику русифікації.</p> <p>Визначати прояви політико-ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, причини активізації опозиційного руху, здобутки та проблеми розвитку соціальної сфери</p>
--	---

30. РОЗПАД РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ ТА ВІДРОДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Початок «перебудови». Загострення соціально-економічної кризи. Фінансове становище та рівень життя населення. Чорнобильська катастрофа. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980-х рр. Загальноукраїнський страйк шахтарів. Політичні реформи. Формування багатопартійності, виникнення Народного руху України за перебудову, перші альтернативні вибори до Верховної Ради. Ухвалення Декларації про державний суверенітет. Акт проголошення незалежності України. Проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України.</p> <p>Дати: квітень 1985 р. – початок «перебудови»; 26 квітня 1986 р. – вибух на Чорнобильській АЕС; вересень 1989 р. – виникнення Народного руху України за перебудову; березень 1990 р. – проведення</p>	<p>Характеризувати зміст та основні напрями політики «перебудови», розгортання соціального та національного рухів, падіння авторитету КПУ, формування багатопартійності, зміст Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності, особливості соціально-економічної ситуації в УРСР.</p> <p>Визначати причини та наслідки поглиблення економічної кризи, погіршення життєвого рівня населення, розпаду СРСР і його наслідки для державотворення в Україні</p>

<p>УРСР; 16 липня 1990 р. – ухвалення Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України; 24 серпня 1991 р. – ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України; 1 грудня 1991 р. – проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України. Персоналії: В. Івашко, Л. Кравчук, І. Драч. Поняття та терміни: «перебудова», «гласність», «плюралізм», «багатопартійність», «суверенітет», «інфляція», «ринкові відносини».</p>	
---	--

31. УКРАЇНА В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Початок державотворчих процесів. Заснування Збройних Сил. Дostroкові вибори до Верховної Ради та вибори Президента України. Прийняття державної символіки, формування інституту громадянства. Ухвалення Конституції 1996 р. та змін до неї. Приватизація засобів виробництва. Лібералізація цін. Грошова реформа. Диференціація суспільства. Інтегрування України в європейське та світове співтовариство. Соціально-економічне та культурне життя. «Газові» та «торгівельні війни» з Росією. «Революція Гідності», Агресія Росії проти України. Анексія Криму, Президентські вибори 2014 р. Антитерористична операція. Угода про асоціацію з Європейським союзом (ЄС). Дати: 6 грудня 1991 р. – заснування Збройних Сил України; липень 1994 р. – обрання Л. Кучми Президентом України; 1995 р. – обрання України членом Ради Європи (РЄ); 28 червня 1996 р. – ухвалення Конституції України; жовтень–грудень 2004 р. – «Помаранчева революція», обрання Президентом України В. Ющенко; 2008 р. – вступ України до Світової</p>	<p>Позначати на картосхемі зміни в адміністративно-територіальному устрої України. Характеризувати державотворчі процеси, соціально-економічні реформи в Україні та її інтеграцію у світове співтовариство, риси економічного, соціального, політичного, національного, культурного життя, здобутки України на шляху інтеграції у європейський, світовий гуманітарний та освітній простір. Визначати основні тенденції суспільного розвитку України за часів незалежності</p>

організації торгівлі (СОТ);
листопад 2013 – лютий 2014 рр. –
«революція Гідності»;
2014 р. – підписання Україною Угоди про
асоціацію з Європейським Союзом (ЄС);
Червень 2014 р. – обрання Президентом
України П. Порошенка.

Персоналії:

Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович,
П. Порошенко.

Поняття та терміни:

«революція на граніті», «Помаранчева
революція», «Євромайдан», «Небесна
сотня», «революція Гідності»,
«сепаратизм», «антитерористична
операція (АТО)», «анексія», «тимчасово
окупована територія».

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ СПІВБЕСІДИ

1. Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України.
2. Утворення Київської Русі. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії.
3. Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князювання Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі.
4. Розвиток культури та освіти Київської Русі та Галицько-Волинської держави.
5. Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Вхідження українських земель до складу інших держав. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя.
6. Люблінська унія та її вплив на українські землі. Змінив соціальній структурі українського суспільства.
7. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 90-х рр. XVI ст. Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти.
8. Участь українського козацтва в Хотинській війні. Козацькі повстання 1620–1630-х рр.
9. Утворення української козацької держави – Війська Запорозького. Зовнішньо-політична діяльність уряду Б. Хмельницького.
10. Московсько-українська угода від 1654 року (Переяславська рада).
11. Гетьманування І. Мазепи. Зміст основних положень Конституції Пилипа Орлика;
12. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Діяльність Кирило - Мефодіївського братства. Т.Г. Шевченко.
13. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Розгортання гайдамацького та опришківського рухів.
14. Адміністративно-територіальний поділ українських. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. (кін. XIX - поч. XX ст).
15. Реформи 60-70-х рр. XIX ст. і процеси модернізації в Україні. Політика російського царизму щодо України. Валуєвський циркуляр -від 1863р. Емський указ від 1876р;
16. Тенденції соціально-економічного та політичного розвитку українських земель у складі Російської імперії на початку XX ст., причини та наслідки посилення національного гніту в даний час.
17. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність західноукраїнського політичного руху на початку XXст. Українські землі в складі Російської імперії в даний період.

- 18.** Україна в роки Першої світової війни. (1914-1917) Перебіг воєнних дій на території України. Діяльність австрійської та російської адміністрацій у Галичині. Бойовий шлях Українських січових стрільців.
- 19.** Революційні події в Україні у 1917 - на початку 1918р. Еволюція поглядів політичних сил України щодо самовизначення українців (Універсали Центральної Ради). Проголошення Української Народної Республіки. Проголошення незалежності УНР.
- 20.** Входження УСРР до складу СРСР. Неп в УСРР. Відбудов народного господарства. Політика «коренізації» в УСРР (українізація). Радянська модернізація України. Масові репресії. Причини та наслідки Голодомору 1932–1933 рр.
- 21.** Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Економіка українських земель. Різні течії в суспільно-політичному русі, радикалізація політичного життя в 1930-х роках.
- 22.** Початок Другої світової війни(1939-1945 рр.). Включення Західної України, Бессарабії та Північної Буковини до складу УРСР. Початок Великої Вітчизняної війни (1941- 1945 рр.). Встановлення нацистського окупаційного режиму.
- 23.** Лібералізація суспільно-політичного життя УРС в середині 1950–1960-х рр. Політико-ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, причини активізації опозиційного руху в (середина 1960 – початок 1980-х рр.).
- 24.** Початок «перебудови». Загострення соціально-економічної кризи. Фінансове становище та рівень життя населення. Чорнобильська катастрофа. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980-х рр.
- 25.** Ухвалення Декларації про державний суверенітет. Акт проголошення незалежності України. Початок державотворчих процесів . Ухвалення Конституції 1996 р. та змін до неї. Угода про асоціацію з Європейським союзом (ЄС).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТІВ

Рівні	Бали	Критерії оцінювання
1. Початковий	1	Відсутнє знання основного програмного матеріалу; Абітурієнт може відтворити кілька історичних термінів, явищ, повинен вибрати вірний варіант відповіді (на рівні «так-ні»);
	2	Частково визначає хронологічну послідовність подій; Розрізняє окремі історичні події та явища без зв'язку між ними. Немає знань більшої частини програмного матеріалу та головного фактичного матеріалу;
	3	Немає розуміння ходу історичного розвитку України в цілому і окремих його етапів; Відсутнє розуміння історичних закономірностей та взаємозв'язків; Відсутнє володіння необхідними для виконання завдання вміннями; Має фрагментарні уявлення про роботу з історичними джерелами.
2. Середній	4	Наявні знання основної частини програмного матеріалу, але питання розкривається неповно, абітурієнт показує лише окремі знання і вміння; Слабко орієнтується в поняттях; Має фрагментарні навички в роботі з історичними документами;
	5	Самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; Здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання; Знає основні дати; Орієнтується в хронології;
	6	Показано загальні знання з історії України,

		допускаються суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу.
3. Достатній	7	Абітурієнт правильно відтворює логіку історичних подій, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, аналізує явища, оцінює діяльність історичних постатей;
	8	Абітурієнт має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал в стандартних та змінених нестандартних ситуаціях; логічно висвітлює події з точки зору історичного взаємозв'язку; синхронізує історичні події;
	9	Абітурієнт вільно оперує вивченим матеріалом, самостійно аналізує та систематизує історичні явища; Абітурієнт виконує прості творчі завдання, володіє методами аналізу історичних явищ, процесів, подій, однак допускаються незначні помилки.
4. Високий	10	Абітурієнт має глибокі та повні знання історичних подій, явищ, лідерів; може визначати тенденції та протиріччя історичних процесів; Вирішує творчі завдання; Вільно володіє визначеними програмою знаннями, вміннями;
	11	Вільно орієнтується у нестандартних ситуаціях; Відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; Здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну;
	12	Абітурієнт здатен до самостійного вивчення матеріалу; Абітурієнт має системні знання, вміє їх самостійно набувати.

**Перелік рекомендованої літератури для підготовки до
вступного випробування**

Базова

1. Власов В. С. Історія України: 8 клас : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / В. С. Власов. – К. : Генеза, 2008. – 304 с.

2. Власов В.С. Історія України (Вступ до історії) : підруч. для 5-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.С. Власов. – К. : Генеза, 2013. – 256 с.
3. Гупан М. Н. Історія України: 10 кл. Рівень стандарту. Академічний рівень / Н. М. Гупан, О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К.: Видавничий дім «Світ знань», 2010. – 288 с.
4. Кульчицький С, Шаповал Ю. Історія України (1939-2001): підручник для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. / С. Кульчицький, Ю. Шаповал – К.: Генеза, 2005. – 320 с
5. Пометун О. І. Історія України: підр. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл.: рівень стандарту, академічний рівень / О. І. Пометун, Н. М. Гупан. – К. : Освіта, 2011. – 336 с.
6. Пометун О. І. Історія України : підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. І. Пометун, Н. М. Гупан. – Х. : Сиція, 2012. – 366 с.
7. Пометун О. І. Історія України (Вступ до історії) : підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. /О. І. Пометун, І. А. Костюк, Ю. Б. Малієнко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.
8. Реєнт О. П. Історія України : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. Реєнт, О. Малій. – К.: Генеза, 2009. – 240 с.
9. Реєнт О. П. Історія України : підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. Реєнт, О. Малій. – К.: Генеза, 2010. – 240 с.
10. Смолій В. А. Історія України: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – К.: Генеза, 2007. – 224 с.
11. Смолій В. А. Історія України: Підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – 2-е вид. – К.: Генеза, 2011. – 224 с.
12. Свідерський Ю.Ю. Історія України. 7 клас : Підручник. / Свідерський Ю.Ю., Ладиченко Т.В., Романишин Н.Ю. – К.: Грамота, 2007. – 272 с.
13. Струкевич О. К. Історія України : підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. К. Струкевич, І. М. Романюк, Т. П. Пірус. – К.: Грамота, 2008. – 272 с.
14. Струкевич О. К. Історія України : підручн. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. (рівень стандарту, академічний рівень) / Струкевич О. К., Романюк І. М., Дровозюк С. І. – К. : Грамота, 2011. – 320 с.
15. Турченко Ф. Новітня історія України (1939 – початок ХХІ ст.): підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф. Турченко. – К.: Генеза, 2006. – 384 с.
16. Турченко Ф. Г. Історія України: підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф. Г. Турченко, В. М. Марочко. – К.: Генеза, 2009. – 352 с.
17. Турченко Ф. Г. Історія України: 10 кл. підруч. для загальноосвіт. навч. закл. : профільний рівень / Ф. Г. Турченко. – К.: Генеза, 2010. – 304 с.
18. Швидько Г. К. Історія України, ХVІ – ХVІІІ ст. / підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Г. К. Швидько. – К.: Генеза, 2008. – 336 с.

Допоміжна

19. Бойко О. Д. Історія України : навч. посіб. / О. Д. Бойко. – 3-тє вид, виправл., доповн. – К. : Академвидав, 2010. – 688 с.
20. Бойко О. Д. Нариси новітньої історії України (1985-1991 рр.) : навч. посіб. / О. Д. Бойко. – К.: Кондор, 2008. – 357 с.

21. Бонь О. І. Історія України : курс лекцій : навч. посіб. / О. І. Бонь, О. Л. Іванюк. – К.: Вища шк., 2008. – 463 с.
22. Гарін В. Б. Історія України: навч. посіб. / Гарін В. Б., Кіпцар І. А., Кондратенко О. В. – К.: “Центр учбової літератури”, 2012. – 240 с.
23. Голуб Н. В. Україна та міжнародні організації : інформаційно-довідкове видання / Н. В. Голуб, П. А. Клімкін. – К.: Кондор, 2010. – 212 с.
24. Земерова Т. Ю. Історія України. 7 клас: Експрес-контроль / Т. Ю. Земерова, І. М. Скирда. – Х.: Вид-во «Ранок», 2011. – 64 с.
25. Історія України: навч. посіб. / Мицик Ю. А., Бажан О. Г., Власов В. С. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2010. – 595 с.
26. Кульчицький С. В. Історія України: довідник для абітурієнтів та учнів загальноосв. навч. закл. / Кульчицький С. В., Мицик Ю. А., Власов В. С.. – К. – Літера ЛТД 2011 р. – 528 с.
27. Кульчицький, С. В. Голод в Україні 1932-33 рр. як геноцид: мовою документів, очима свідків./ С. В. Кульчицький. – К.: Наш час, 2008. – 239 с
28. Петровський В. В. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі / Петровський В. В., Радченко Л. О., Семененко В. І. – [вид. 2-ге, випр. та доп.]. – Х. : ВД “ШКОЛА”, 2008. – 608 с.
29. Реєнт О. П. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.) / Олександр Реєнт. – К. : Інститут історії України НАН України, 2003. – 340 с.
30. Смолій В. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 р. р.) В. Смолій, В. Степанков. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2009. – 447 с.
31. Уривалкін О. М. Довідник з історії України / О. М. Уривалкін. – К.: Дакор, КНТ, 2009. – 1008 с.
32. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України: Підручник / Л. Д. Чекаленко. – К.: Кондор, 2011. – 290 с.
33. Чухліб, Т. В. Шлях до Полтави: Україна і Росія за доби гетьмана Мазепи / Т. В. Чухліб. – К.: Наш час, 2008. – 263 с.
34. Хрестоматія з історії України / упоряд. та автор коментарів Уривалкін О. М. – К.: КНТ, 2007. – 520 с.
35. Шейко В. М. Історія української культури : навч. посіб. / В. М. Шейко, В.Я. Білоцерківський. – 2-ге вид., виправл. – К.: Знання, 2010. – 271 с.